

أسطورة الوجود اليهودي في الولايات المتحدة

في مجموعة "بيت البريق" لأبراهام ركلسون

أ.م. إيمان لفته عزيز

قسم اللغة العبرية/ كلية اللغات/ جامعة بغداد

E: imaan.l.azeez@gmail.com

Mobil: 07732008155

تاريخ الاستلام: 2020/6/30

تاريخ القبول: 2020/8/9

الملخص

دأبت الأسطورة تفسر للإنسان أصل النشوء والتطور، والقص الأسطوري لنتاج أبراهام ركلسون في قصة "عمود النوارس" من المجموعة القصصية "بيت البريق" يفسر ضمنا أصول يهودية للسكان الأصليين في الولايات المتحدة، سردها ركلسون بأسلوب توراتي نحو ومعنى لمقاربة النص الأدبي من النص في كتاب المورمون والتوراة. إن النص محاولة تعويضية لليهود المهاجرين للشعور بالألفة في المكان. وظف ركلسون أحداث تاريخية ذكرت في كتاب المورمون ليؤسس لوجود تاريخي يهودي في المكان، إذ للأسطورة الدينية تأثير نفسي على الجمهور المتلقي، ولاسيما على اليهود لما لها من مكانة مقدسة في الديانة اليهودية. إن النص فيه طابع رومانسي جمالي من نكوص الفرد إلى الماضي في عالم الأساطير للتعايش مع الحاضر. هدف النص واضح من عنوان القصة "عمود النوارس" وخطابه من أجل ترسيخ هوية الشاخص والأصول اليهودية في الولايات المتحدة.

كلمات مفتاحية: أسطورة. الوجود اليهودي. أبراهام ركلسون. عمود النوارس. بيت البريق.

The legend of The Jewish Entity In United States

In Works of Abraham Regelson of the Narrative Collection

“The House of the Spark”

Assistant Professor: Iman Lafta Azeez

Department of Hebrew/ Language College of languages

University of Baghdad

Receipt date: 30/6/2020

Date of acceptance: 9/8/2019

ABSTRACT

Legends have been used as an explanatory method to illustrate human evolution and development. The legendary storytelling of Abraham Regelson in his story The Pillar of Gulls that appears in his collection Sparkle House implies that indigenous people in the United States are of Jewish descent. Its syntax and theme are similar to that of the texts of the book of Mormon and the Torah. It is a compensatory attempt to provide the Jewish immigrants with a sense of familiarity towards the place. In order to make a history for them there, he employs historical events already mentioned in the Book of Mormon.

The religious myths are regarded as a psychological device that can achieve a great public impact. In fact, religious myths are considered sacred to the Jews. Thus, the story text uses a legendary romantic and aesthetic style where one resorts to the past to live with the present through legends.

Keywords: Legend. Jewish Entity. Abraham Regelson. The Pillar of Gulls The House of the Spark.

האגדה של הישות היהודית בארצות הברית

בקובץ "בית הניצוץ" של אברהם רגלסון

פרופ' עוזר: אימאן לפתה עזיז

מחלקת השפה העברית/ פקולטת השפות/אוניברסיטת בגדאד

תקציר

מקודם העידנים והאגדה מפרשת שורש התחילה וההתפתחות של עולם, ובסיפור האגדי של אברהם רגלסון "עמוד השחפים" מקובץ "בית הניצוץ" מנסה להשתרש היהודים בארצות הברית באמירת שהאינדיאנים הם השבטים האבודים מבני ישראל, מעצב רגלסון האמירה הזאת בנרטיב בעל סגנון תנ"כי אם הוא בתחביר או הוא במשמעות, הסיפור היה חיקוי לטקסט התנ"כי בתחביר ושאף את התוכן מספר המורמונים, הטקסט הוא ניסיון להתאקלם היהודים המהגרים במקום, רגלסון משמש אירועים היסטוריים נכתבו בספר המורמונים ליסוד ישות יהודית במקום כי האגדה הדתית ישנה השפעה עמוקה בנפש האנושית בכללי, וההשפעה ביהודים היא מיוחדת בגלל הקדושה שזכתה בה האגדה במסורת ובדת היהדות, סגנון רגלסון הצטיין ברומנטיקה אסתטית בהחזרת הסופר לעבר בעולם האגדות למען החיים בהווה.

מטרת הטקסט מובהקת מהכותרת "עמוד השחפים" לקביעת את הזהות של המקום ואת השורשים של היהודים בארצות הברית.

מילות מפתח: אגדה. הישות היהודית. אברהם רגלסון. בית הניצוץ. עמוד השחפים.

הקדמה

מקור היסטורי חשוב היא האגדה בימים שלפני המצאת הכתב, היא הועברה מדור לדור דרך הפה למען שהיא אחת הצדדים שמשקיפים את ההיסטוריה של העמים, גם ישנם העמים שמציגה להם מקור חשוב וקדוש כמו בדת היהדות.

העברת האגדות הלכה ומשכה מדור לדור עם התחלת הכתב, ישנן אגדות נכתבו כמו אגדת גילגמש, איליאדה ואודיסיאה, הן המורשות של העמים ומקור מהמקורות ההיסטוריים והאומנותיים, העמים האלה הבינו את העולם מתוכן, גם הם הסבירו את ההופעות הטבעיות לפיהן בהיעדרות המדע, לכן החוקר הרוסי א.פ. לוסין אומר בספרו "הפילוסופיה של האגדה" כי: "האגדה היא בנייה מעשית, אינה אשליה של שכל תמים, אלא היא רמה צריכה מרמות ההכרה והמציאות, ויצירה מגושמת את הסביבה".

הידוע, שחלק מהאגדות הוא הסברה למעשה הבריאה, בן-אדם הראשון במקום מה, התפתחות ידיעתית ואמצעות חינוכיות מוצא אותם הקורא ביצירות סופרים כמו חלק מיצירותיו המאופיינים באופי האגדה אם הן בפרוזה או הן בשירה של הסופר היהודי אברהם רגלסון.

החזרת כתיבת האגדה בזמן ההווה בספרות העולמית וגם בספרות העברית במיוחד בעידן הטכנולוגיה והקידום המדעי הגדול, היא סוג מברייחת בן-אדם ממצייאותיו החושנית אל עולם רוחני לצורך הנפש האנושית, ובקריאה לחלק מיצירות רגלסון בקובץ "בית הניצוץ" נדמה לי שסגנון רגלסון האגדי הוא בריחה ממצייאות היהודים בארצות הברית מאחר בריחתם מאירופה, גם הוא ניסיון להשתרש היהודים בארצות הברית, בארץ השכינו אותה לפי עשרות והתרגלו לה, לכן את דמיונו ארג לה ביצירותיו. המחקר הזה סומך על מקורות ערביים אצילות בספרות העולמית ומילונים בתחום העיון, השתמשתי באינטרנט למקורות העבריים של אברהם רגלסון- שבשנים האחרונות הוקדשה התעניינות ביצירותיו העבריות והאנגליות לתרומותיו הלשוניות והספרותיות בשפה העברית- לקושי המקורות העבריות בעיראק.

רבים הם הספרים והעיונים בתחום האגדה בכל הספרות העולמית וגם בשפות העולמיות, אך עיון האגדה ביצירת רגלסון הפרוזאית וסיפור "עמוד השחפים" ואת המשמעות ההיסטורית והדתית הוא ניסיון חדש לפי הידיעות שמצויה ברשת האינטרנט.

מטרת המחקר: החקר לבירור סוג האגדה בסיפור "עמוד השחפים" ואת תפקידיה וערכה ומשמעותה בספרות העברית והחברה היהודית בארצות הברית.

שיטת המחקר: המחקר עוסק ביצירה אגדית צריך לחוקר שיטת הניתוח התיאורי לתאר את ההופעה בטקסט ולאחר מכן מתחיל בניתוח משמעותי לפי תיאוריות וחוקים ספרותיים, פילוסופיים וחברתיים. מילות מפתח: האגדה. הישות היהודית. אברהם רגלסון. בית הניצוץ. עמוד השחפים.

1.1 אברהם רגלסון

אברהם רגלסון משורר, מספר, מבקר ומסאי יהודי נולד ברוסיה הלבנה ב 1896 למשפחה פשוטה, בהיותו בן תשע הגר עם הוריו לארצות הברית. הוא למד בחדר איסט סייד בניו-יורק, ובישיבה ובבתי ספר עירוניים של ניו-יורק. על אף שאינו ממשך בחינוך פורמלי גבוה אך הוא משכיל את עצמו, ומתוך הקריאה הממשכת נהיה למלומד אוטודידקטי, הוא עסק כספרן ומורה בבתי ספר עבריים בניו-יורק ואוהיו ובקליבלנד.

שיריו הראשונים פורסמו בירחון "מקלט" בשנת 1920 ומאז התחיל בפרסם שירים, מסאות, מחקרים וביקורת בעיתונים שונים, מהם: התקופה, מאזניים, הדואר, וביצרון. גם כן השתתף בעיתונים עבריים בארץ ובעיתונות אנגלו-יהודית ויידיית בארה"ב.

רגלסון עם משפחתו הגרו לפלסטיין ב 1933. הוא עסק כחבר מערכת בעיתון היומי "דבר" גם היה בין המייסדים לשבועון של הילדים "דבר לילדים" שבו הופיעו הפרקים הראשונים של ספרו המפורסם "מסע הבובות לארץ ישראל", מאחורי שלוש שנות רגלסון חזר עם משפחתו לארצות הברית בגלל מחלות ילדיו בפלסטיין, שם התיישב בברונקס שבניו-יורק. בזמן המלחמה העולמית השנייה זכה בעבודה קבועה בעיתון יומי יידי "מאָרגן פרייהייט" בעיתון האחרון השקף את רעיונותיו האישיים, חדשות מפלסטיין, ומאמרים רבים בעברית ובאנגלית, גם סדרת מעשיות של ההיסטוריה היהודית, ואף שירה מקורית.

ב-1949 חזר והגר לפלסטיין, שם עבד עורך ומתרגם בהוצאת "עם עובד", גם נספח למערכת העיתון "על המשמר" עד לפרישתו ב 1962. ב 1964 זכה בפרס ברנר עבור ספר שיריו "חקוקות אותיותך". ב-1972 קיבל את פרס ביאליק עבור שירותים "לסולם צורית" ו"שני ברבורים ונהר", שיר מבוסס על חיי המשורר האירי ייטס, לאחר שתירגם את שירו זה לאנגלית, זכה השיר להקראה פומבית בתאטרון "אבי" שבדבלין, אירלנד. ב-1976 העניקה לו המחלקה לעברית של אוניברסיטת ניו-יורק את הפרס של ניומן כהכרה לתרומתו החשובה בספרות העברית, ואף הובא בניו-יורק לטקס קבלת הפרס. רגלסון נפטר בנוה-מונסון ב 1981.

יצירותיו של רגלסון נפתחו ב 2003 לקהל קוראיו ובאורח חופשי באתר "פרויקט בן יהודה" וגם כן הוקם לזכרו אתר שבו ניתן למצוא את פרטי חיי ויצירתו ומאמרים על כתיבתו (פרויקט בן יהודה-אברהם רגלסון).

יצירותיו הספרותיות של רגלסון התחילו ב 1932 וקובץ שיריו "קין והבל", ב 1941 אסף את מסותיו ושיחותיו בחיבור "מלא הטלית עלים", ב 1942 פרסם הקובץ הסיפורי (שם הבדולח) שהכיל מראות ואגדות, ב 1943 פרסם הקובץ השירי "אל האין ונבקע", ב 1948 הוציא לאור את מילונו על מילות וביטויים אנגלית ועברית, ב 1964 פרסם קובץ השירים "חקוקות אותיותך", ב 1967 היה קובץ אגדות יווניות בשם "עין הסוס", ב 1969 השלים קובץ מחשבות "אראלי מחשבה", ב 1972 קובץ מראות ואגדות "בית הניצוץ", ב 1979 קובץ השירים "רביבים וטל", יתר על כן קובץ סיפורים לילדים "מסע הבובות לארץ ישראל" (לקסיקון הספרות העברית החדשה - אברהם רגלסון). לרגלסון

היו שמות-עט כמו: בן-הנגר, נ. מהרבא, סידרופל, אמריה בן-אוני, עוקצי-צדק (פרויקט בן יהודה-אברהם רגלסון).

2-1 הקובץ "בית הניצוץ"

מראות ואגדות

הכותרת של הקובץ הסיפורי מביע על מונח דתי ביהדות, "בית הניצוץ" הוא השם של העלייה הבנויה בצד השער הסמוך למערב שבכותל הצפוני, ואחד המקומות המקדשים ביהדות, גם הכוהנים היו שומרים בית הקדש משם, הם אומרים שהשם בא בגלל ניצוצות השמש שהיו מנוצצות שם, וישנם שאומרים השם בגלל המדורות הקטנות שהיו בוערות לשם קיום האש שעל המערכה (אנציקלופדיה היהודית, בית הניצוץ).

הכותרת המשנה לקובץ מביעה על התוכן הרעיוני לקובץ, הוא מכיל 25 סיפור קצר, הסיפורים מגוונים בצבעי המחשבות הראליסטיות ואגדיות.

בנרטיב הסיפורים הריאליסטיים ישנם אירועים ומעמדים מחיי הסופר רגלסון בעיר ניו יורק, דבר בהם על הקושי של החיים שם בזמן ההוא, הוא תאר את ההתפתחות של הציוויליזציה האזרחית שם והרשים את הרהוריו על המקום בסיפור "עבודת יד", רגלסון שבח את היופי של מדינת ניו יורק ואת המקומות התרבות בסיפור "הודה של עיר", הוא התהלל ביופי חופות ימה והציוויליזציה הגדולה מספינות ענקיות, גורדי שחקים גבוהים ופסל החירות, אך הוא לא שוכח את שורשיו היהודיות באמירותו כמו: "מה חורת נאמנותך לגזע ישיש ולירושלים עתיקה, או לאיזה חלום על ירושלים של עתיד, לעומת זו וזרועותיה השגיבות, החובקות את המפרץ ומושכות אל בינותן את ספינות כל העולם, כמערבולת?", ההשפעה של אומנו בדת היהדות נשפך בשאר סיפורי הקובץ וגם יתברר ויתפרש במחקר הזה, וגם הסיפורים "שרפה ביבנאל", "מזמור בוקר לבן זבולון" ו"תפילה ואמנות" ואחרים הם סיפורים ריאליסטיים עם תיאור סוריאלי הבחינו נרטיב רגלסון והוסיפו מרחקים סמפוליים לטקסטים.

סיפוריו האגדיים מגוונים בקובץ הזה, הם בין סיפורים אגדיים היסטוריים למשמעות החכמה ושיעורים לחיים כמו בסיפור "המסקל" שמספר על איש מרחק את האבנים מדרך ומפרש את החכמה של עבודתו לעובר אורח. אך הסיפור "בת הכוכב" סוריאלי לגמרי היה לנער התקשר בנערה יורדת משמים וניסיונותיו של הנער לשכנע אותה לשאר אצלו מסיימים בפטרת הנער בשביל אהבתו. בסיפור "הציפור המעלה אפק" יש את החכמה של אלוהים בבריאת הציורים וסבלנות הציורים על פרנסתם ואירועים דמיוניים באי וקוסם ויצורים מוזרים, וסיפורים אגדיים אחרים מספרים על דמויות היסטוריות

כ"שמשון בנפלים", "ויאמר המן", ו"העגורים של איביקוס" הם מחקות אגדות יהודיות ויווניות ואחרים, וזה מביע על התרבות של המספר וגיוון התוכן ביצירה זו.

סוג מיוחד בקובץ זה, הוא הסיפור האגדי שתומך התעמולה הציונית הקדומה ומעוררת מחשבה בעניין האינדיאניים באמירות כמו: השבטים האבודים ביהדות הם האינדיאניים, וזה מסופר בסיפור "עמוד השחפים" שהוא עניין המחקר הזה.

הקובץ מגוון בתוכן הרעיונות, בתיאור מדויק שדומה לתיאור המספר האמריקאי ארנסט המינגווי, גם לשון הטקסטים היה חינוכי בגלל את הנקוד המדויק והסגנון המקראי המובהק עם השפעת שפת רגלסון האנגלית במילות היצירה.

הקובץ הוציא לאור בשנת 1972 בהוצאת "דביר" ברמת גן שבצד יפו.

1-2 מונח האגדה

בשפה:

השם אגדה מן הפועל נגד הגיד, והוא צורה ארמית תלמודית במקום הגדה, ובמדרשים: "דברים שמושכין לבו של אדם כאגדה" (שבת פז), "שמועה ואגדה", סיפור דמיוני, רצוף מעשי פלאות, לגנדה: אגדות חסידים. אגדות אלף לילה ולילה, או שם כולל לסיפורי מעשיות ושיחות על גיבורי המקרא ואנשי האומה, משלים, אמרי חכמה ודרשות שנשמרו בתלמוד ובמדרשים. (מועד קטן כג). (אבן שושן, 1974, עמ' 17).

בספרות:

המבקר ווהבה הגדיר את האגדה במילון המונחים הספרותיים שהיא: נרטיב סיפורי איננו יכולים לסמוך אותו למחבר מסוים והוא מכיל חומר היסטורי, אגדי ועממי שהרגילו עליהם את האנשים בימים הקדומים (وهبة، 1994، ص 280). וגם הוא סיפור אגדי שהשתלט עליו את הדמיון, ובולט בו את הכוחות של הטבע בצורת יצורים מיוחדים, יתר על כן, האגדה אחד מיסודי הספרות העממית, ומשתמשת להציג רעיון או אידאולוגיה בהצגה סיפורית כמו אגדת המערה של אפלטון, וזאת אומרת, האגדה היא נרטיב בעל אלמנטים דמיוניים (ص 338). צורך האגדה לבן-אדם הוא נפשי לפרוש את ההופעות הטבעיות שמסביבו בזמן ההוא, ובלשון אחר, היא חפץ ברוח של בן-אדם לתת משמעות לסודות היו קשים לפענחם, ונוסף לכך אפשר שיהיו בעלות ערך דתי אם הוסיף לן היחיד את האופי הדתי לטקסט (ص 339) וזה האופי הדתי שמאפיין חלק מאגדות אנו נתברר אותו במהלך המחקר ביצירת רגלסון האגדית שהיא בזמן לא רחוק כמו ברוב האגדות העולמיות, אגדת רגלסון שספר לנו

בסיפור "עמוד השחפים" גם היא אגדת אנשים משתמשים עם הופעות הטבע שמגשימות כוחות נסתרות ויצורים מוזרים.

חשיבות האגדה נובעת מהצורך לפירוש הופעות הטבע וניסיונותיה של החיים שאינם ברורים לבן-אדם ובמיוחד בזמן חסר הפירוש ההגיוני והמדעי, כמו: האבסורד של משמעות הישות האנושית בחיים שהציגה אותו את האגדה היוונית הקדומה שמציירה את סיזיפוס הנגזר עליו לגלגל סלע במעלה ההר שוב ושוב, וכל פעם הוא נושא אותו לפסגת ההר, הסלע תשוב למרגלות, ושוב סיזיפוס מגלגלו למעלה. וזה דין ממשך עליו לעולם לפי האגדה.

ישנה משמעות תרבותית באגדה היא הצד החינוכי לאנשים למען הנהיג אותם אל המוסרים הטובים, למשל אי-ציות לצוות אלוהים שמביא את העונש מאלוהים, כמו: אגדת אודסה שמספרת את העונש של אודיסאוס שנגזר עליו בגלל את תפארתו בניצחונו וגאותו.

חשיבות האגדה במה שנותנת מהרגשה של פיצוי, זה שבן-אדם רגש בחסר או חלשה ובשבילם הוא מתחבר בדמות גיבורתית אם היא היסטורית או היא דמיונית, ואני חושבת שסיפור רגלסון נושא המחקר מסוג הזה.

ביטח המשמעות הסמלית באגדה באה מהחלומות של בן-אדם ומחשיבתם הסמלית לדברים או בעלי חיים, היא מביעה על ניסיונותיו הנפשיות של בן-אדם ואת פחדיו, וזה הרגיל יותר בשירה. המעמדים האנושיים כמו: היתמות, הבדידות, שמחת הניצחון, התבוסה ומצבים שונים שמגשימים בדמות וסיפור אגדיים שמציירה את הדמיון של הסופר או הדמיון של העם ומביעים גם על המורשת העממית בחברה (והבה, 1994, ص 339).

2-2 האגדה ביהדות

באנציקלופדיה היהודית נזכר בספר "מבוא לתלמוד" של החכם שמואל הנגיד: "אגדה היא כל פירוש יבוא בתלמוד לעניין שאינו מצווה", זאת אומרת, כל חלקי התלמוד שאינם מסיקים מהם הלכה למעשה, הם אגדה.

האגדה נפוצה בכתבי התלמוד הבבלי והירושלמי, גם היא נחשבת כתשלום להלכה, וישנם משמשים אותה בגמרא, גם חכמי היהדות הרגילו בסיומה בכתבם.

האגדות שבתלמוד הבבלי נאספו בספר "עין יעקב או עין ישראל" הוא נסדר כסדרת התלמוד (האנציקלופדיה היהודית, האגדה).

לאגדה ביהדות חשיבות ומעמד גדולים בגלל תפקידה בתשלום הטקסטים הדתיים וגם הפירושים הנחוצים להבין את הטקסטים ברמה מתאימה להכרת רבדים שונים של היהודים, הכינן החכמים ורבנים ועד המשוררים, ומהם גם היה הסופר רגלסון.

2-3 סוגי האגדות ביהדות

מגוונות הן סוגות האגדה ביהדות, לכן נחלקות לארבעת חלקים והן:

1. האגדות ודרושות שמרחיבות את הסיפורים המקראיים, וזאת בפרטים שמוסיפות לסיפורים האלה.
  2. אגדות היסטוריות או סיפורים היסטוריים שמתארים את האירועים בתקופת המשנה והתלמוד.
  3. הסיפורים של חיי התנאים ואמוריים, הם מתארים את תכונותיהם, את סגנוני לימודיהם וחייהם.
  4. דברי מוסר ואמירות שמחנכות בן-אדם את סגנוני החיים.
- האגדות מכילות סיפורים מוזרים או נפלאים, וישנם סיפורים מוזרים או נפלאים בעלי אופי חינוכי לעמן החיים הטובים, גם ישנם סיפורי חיי החכמים בתיאורים נפלאים.
- פורשי האגדות שמו לב אל החשיבות של האגדה ביהדות, הן סיפורים פשוטים או הן בעלי משמעות סמלי ונסתר, על כן, הפורשים מחלקים את מעמדי היהודים ביחס האגדות לשלושה חלקים:
1. המאמינים באגדות כסיפורים בלי שם הלב למשמעותיהן הרעיוניות, והם הרוב של כתות היהודים שאינם רואים בהן את הפירוש העמוק והנסתר, הם חושבים שהם סיפורים של ישירה וטהורה, זאת אומרת, השקפה פשוטה לסיפורים האלה.
  2. הלועגים מהחכמים, והם קבוצה אינה קטנה שלועגים מדברי החכמים, גם הם אינם מכבדים את האגדות ויתר על כן, רואים בהן כלום.
  3. הסוג השלישי הם המעטים שקוראים את אגדות בחיפוש ועמק, ותגלה לפיהם את הערכים, הם דיבורי סודות ומשלים ביהדות (אנציקלופדיה יהודית, האגדה).

4-1 הסיפורת העברית בארצות הברית

אומרים שהספרות העברית בארצות הברית הייתה מגוונת מגיוון הסופרים שבאו מארצות שונות, והם נשאו את התוכן והצורה של המקומות האלה, הסופרים האלה כתבו על ילדותם והנעורות, את זיכרונותיהם והרהוריהם מהעבר כי אינם משתרשים עידן בארץ החדשה וזה שהדגישו הסופר אברהם אפשטיין: כי עד אמצעות המאה העשרים הם לא הסתגלו עם הסביבה, חסר הקליטה ליצירת צבע ארצי מיוחד, הדבר שהשתקף בסיפורת יותר מהשירה בגלל התחבר את הסיפור בסביבה והניסיונות

האנושיות, גם הסיפור היה ארג מדורות משתלשלות במקום שהיו, לכן היו יצירות בעלות אופי אירופי ולא ארצי, וחלק מהם הפליג לעולם האגדות והסימנים, זאת אומרת, הם הפנו לעבר ולא למציאות שחיים בהם (אפשטין, 1944, עמ' 9).

מהסופרים שהצטיינו באופי האגדי היה רגלסון אם הוא בשירה או הוא בפרוזה, מיצירותיו המיוחדות הוא הקובץ "בית הניצוץ" המכיל סיפור "עמוד השחפים".

1-5 האגדה של הישות היהודית בסיפור "עמוד השחפים"

תחילת ההשתרשות

בספר "סופרים עבריים באמריקה" ציין אפשטין: כי ההתעניינות של המשוררים שם הייתה באופי האגדי לתושבי הקרקע הקדומים והכושיים בגלל את נושאייהם שהיו קרובים מרוחם העצובה וגעגעי החזרה - חפץ החזרה הוא תוצאה לרגש האבדון והבידוד- ורגשות רבים בלב נפשות הסופרים היהודים אז, ובמיוחד בשירי אברהם רגלסון ואת מסותיו שהכילו כוח הרעיון והביטוי (לקסיקון הספרות העברית החדשה, אברהם אפשטין), אפשטין כתב את חיבורו לפני פרסם רגלסון לקובץ סיפוריו "בית הניצוץ" בשנת 1972, הקובץ מכיל סיפורים אגדיים מספרים על היושבים הילידים ליבשת אמריקה הצפונית. רגלסון מתחיל סיפורו האגדי "עמוד השחפים" באגדת המורמונים כסוג מהבריאה של כל דת או מחשבה והשתלבותה בשורשים דתיים או מדעים חדשים, ואומר:

"אגדה זו יסודה בעבודה, מקורות כת המורמונים בארצות הברית, הכת הדתית הזאת נוסדה על ידי יוסף סמית' בפיאט, מדינת ניו-יורק, בששה באפריל 1830. סמית' אמר: שגילה לוחות קדומים המכילים דבר-אלוהים בכתב-חרטומים קדמון, ועל-ידם זוגיות נפלאות שעל-פיהן נתן בידו לפרש את הכתב. את גילויו כתב ב"ספר המורמונים" (פרויקט בן יהודה- אברהם רגלסון).

רגלסון ציין באגדה את התאריכים, השמות והתיאורים שמהפכים את האגדה לעבודה, והעבודה הזאת יש לה יחס במקודש, ובנושא הזה אומר מאריך הדתות מירצ'ה אליאדה: כי האגדה מספרת תאריך מקודש, על אירוע היה בזמן שעבר ומתארת הזמן הדמיוני ופנים שונים לקודש בעולם הזה (1991, עמ' 10), וזמן שעבר הוא ביבשת אמריקה והזמן הדמיוני הוא חיים של הכת שנוסדה בתחילת המאה התשע עשרה, גם היא מדברת סביב קדושת דת חדש בעולם חדש.

האגדה של רגלסון בסיפור הזה היא מאגדות הבריאה שמספרת את הבריאה של האדם ואת התפתחותו בארץ, הסיפור התחיל בשורש בריאה גילה אותה מיסד כת המורמונים יוסף סמית' וזה בגלל שמהות האגדה היא הגילוי וההפרשה, גם זה מודגש באמירת דר' אנס דווד: שאגדה היא לגילוי העולם והעמיק

הידיעה של בן-אדם לעצמו ולחיים מסביבתו (1992, ص42), ואגדת "המורמונים" מציגה ניסיון לתת ביטוי מתאים עם כוונת מי שרוצים להתאקלם בחיים החדשים לבריאת כת חדשה תשתרש בארץ ותנסה לנסוע לעולם קודם של הכתיבה הירוגליפית לעשות נקודה הגיונית למחשבתה ומטרותיה.

רגלסון רוצה לעצוב אחד התוכנים שבאגדת המורמונים - הזת האמריקאית לפי ביטוי טולסטוי- ואגדת התושבים הילידים ליבשת אמריקה הצפונית והאמירה כי האינדיאנים הם עשרת שבטי ישראל הנדחים, הוא אומר:

"בין שאר דברים מורה הספר כי האינדיאנים של אמריקה הם-הם עשרת שבטי ישראל הנדחים, הכת גדלה במהירות, והנלווים אליה נשמטו על ידי יתר התושבים בגלל ריבוי נשים לאיש אחד, שהנהיגו בעדתם, הם יסדו מושבות במיזורי ואילינוי וסבלו רדיפות וגירושים עד שב-1847 נהל אותם מנהיגם בריגהם יונג מערבה אל המדבר. שם יסדו את סלט ליק סיטי (עיר אגם המלח) ולבסוף את המדינה יוטה בגלל חוקי ארצות הברית נאלצו לוותר על מנהג ריבוי-נשים." (פרויקט בן יהודה- אברהם רגלסון).

אגדת המורמונים עזרה את המהגרים היהודים לארצות הברית ונגעה את רוחם ועשתה סוג מיציבות פסיכולוגית שהארץ הזאת היא ארץ האבות והסבים, וזה תחושה הגדיר אותה קרימר: כי האגדה היא גילוי לפעולה פנימית קיבוצית לבן-אדם (1974, ص11) מברר בה חפץ נפשי לאנשים חדשים בקרקע זרה להתאקלם עם הסביבה, האגדה גם מזכרה אותם ברעיון הרדיפות והגירוש שדנו אותה בתורה ובספרות העברית הריאלי והדמיוני, יתר על כן, האגדה מזכרה מנהג ריבוי הנשים כסוג מההדגשה או הוכיח ליהדותם של תושבי הארץ בדימוי החוק של ריבוי הנשים בדת היהדות.

רגלסון בא אגדת המורמונים ואת לוחותיהם המזרחיות לארץ המערב, משמעיות האגדה ההיסטורית ודתית מזרחית באפן מובהק, היא נכתבה בידיים מערביים בארץ זרה להדגשת עצמם והשתרשתם בזמן והמקום ההם, היא ניסיון להשתלבות דתית ורגשנית בין מקום לבין תושביו, בגלל את פעולתה בהדגשת היחיד לעצמו עבור החזרה לעבר והתחיל ממנה (الجابري, 1986, ص12) וזה גם נחשב כאמצע ליופי היחיד והדגיש את מקוריו.

התקרבות היסטורית

רגלסון סיפר נרטיב היסטורי בדומה לטקסטים הדתיים בתנ"ך, הדימוי היה באירועי הטקסט הספרותי האגדי לאירועי התנ"ך, בתיאורי העם העשוק והנרדף ובדמות הנוהג החכם שמנהיג את העם שלו אל הישועה, הדמוי הנה הוא בפעלים של הדמויות ולא בשמותיהן, גם ישנה דימוי בסוג המקום והוא המדבר, מדבר התנ"ך הוא מקום "בריאתו של העם" ונביאים בני ישראל הירבו לזכר את המדבר שהוא

מקום הגילוי להקרבה שבין האלוהים ובין בני ישראל, ראשית לבריאתם וראשית ליחסם, גם הוא מדבר הארץ החדשה בניסיון ההשתרשות של אנשים בודדים עם הקרקע וברית חדש, כמו השורות אלה: "בראות בריגהם יונג נשיאם את הארץ ואת שוממותה, ובטעמו מן המים המלוחים המכסיפים תחת שמייה, זכר את כנען הקדומה ואת ים המלח הנוצץ בקרקעיתה, ואת השבטים זכר אשר מצאו שם מנוחה ממסעותיהם המדבר. וינעץ את מקלו בעפר החולות ויקרא בקול: "באו נבנה לנו עיר ומקדש לאלוהים". (פרויקט בן יהודה- אברהם רגלסון).

המילים והתוכנים כמו החולות הזהביות שלקחו ממנו את תורת המורמונים, הכתיבה הירוגליפית, השבטים העשרה המאבדים מבני ישראל, ההיסטוריה של ארץ חדשה ודת חדשה, היסטוריה של השורשים היהודים לילידי הארץ, בעלי משמעות דומה למחשבת היהודים שהם בעלי הזכות בארצות נגלו ונהגו ממנו, אם היה הוא באגדת ארץ האבות והסבים של הציונים ביחס ארץ פלסטין, או היה הוא באגדת המורמונים החדשה של הסופרים העבריים בארצות הברית.

האגדה מתארת מהלכת אנשי הכת הדומה למהלך בני ישראל במדבר סיני, המנהג מתאר כמו שהוא נביא מנהג אותם במקלו אל הישועה כנביא משה ומקלו (עליו השלום), הוא מזכר ארץ כנען כהדגשה לממשיות האגדה ומדבר כמו הנביאים בתנ"ך: "באו נבנה לנו עיר ומקדש לאלוהים", במילים אחרות, היבשה של אמריקה הצפונה נהפכת כארץ שבקש אלוהים להכנסה היהודים ויהללו את השם, ארץ בעלת משמעויות ארץ פלסטין, ומספר כך רגלסון:

"בשירה ארכה, סוסיהם כושלים ושוריהם מחוקי צלע, נסעו בני-כת המורמונים דרך ישימון וערבה. רבים הניחו עצמותיהם בחול ובבצה, מקצתם לדל הרעב ומקצתם חרקה הקדחת. ואולם רבם אמונתם עודדתם. וימשכו את העגלות הרעועות, העמוסות שארית רכושם ונשיהם וטפם וכל חולה בהם, הלך ומשוך שכם אחד עם בהמותיהם הנכאות, עדי הגיעם אל שפת אגם-המלח הגדול אשר ביוטה" (פרויקט בן יהודה- אברהם רגלסון).

בנושא הפילוסוף הצרפתי בארת מדגיש שאגדה מלאה במשמעויות ההיסטוריות והחברתיות (1995, ص33), המשמעויות ההיסטוריות והחברתיות שבאגדת רגלסון הן ברורות: השירה הארוכה, המדבר, רעב, המנהג ומקלו והגעגועים לארץ כנען, מחשבתם זה מיסדה או תשרש לפלסטין שניה בארצות הברית, במיוחד חשיבות הנושאים האלה בדת היהדות, ורוב היהודים האדוקים מאמינים בארץ הישועה והמנהג שמנהג אותם ויסיים את ייסוריהם.

חוקר המיתולוגיה והיסטוריה הדתות אלסווה מצביע על: השתלבות את האגדה במערכת דתית מקובעת, לוקחת ממנו (הדת) את טקסיה ודמויותיה ואירועיה (2001, ص13), השורות הבאות בורות חלק מתורתיהם ומצוות את מנהגם וקבעת ימים השקיה לנטיעה, טקסי הנטיעה, הקציר והחגים שלהם: "וטרם יאכלו וישתו וטרם יפרקו מטעניהם, צווה בריגהם יונג ויחרשו מענית אדמה ויזרעו בה מן החיטה אשר באמתחותיהם. ויקבעו את היום ההוא למשתה וליום טוב לדורותם. ואלוהים ברך את זעתם, ויהי בעת הקציר ותשתרע הקמה זהב נגר מקצות העיר אשר יסדו עד לרגלי הגבעות הרחוקות." (פרויקט בן יהודה- אברהם רגלסון)

הקריאות של החוקר הקנדי פראי בתנ"ך ואת תמורותיו הגדולות בשיטת הביקורת האגדית הביא אותו לראות את הקשר המובהק בין הטקסים הדתיים הרציפים לבין את התופעות הטבעיות עם האגדה, גם ישנה עיקרון הרציפות השאוב מהטבע ומשפיע בטקסי החיים והדת, כמו הוא בתנועת השמש ועתות הקציר, האחרונים האלה מושכים את הנרטיב האגדי (1991, ص132), זאת אומרת, פראי מאמין שהטקסט הספרותי הוא אגדי מובהק אם הוא מכיל את מסורת העבר ואת דוגמותיו האגדיות. אלמעמורי בספרו "האגדה והתורה" אומר: כי האגדה היא עיצוב לטקסים ומסורת מיצירת המערכות התרבותיות, התוכניות הדתיות והטקסטים החגיגות, בגלל שהטקסט האגדי הוא טקסט דומם ונחוק לאוצר מילים להשפעה בהשראה ובמשמעויות וגם להגיש ההוראה המעודדת את הנאום הדתי, יתר על כן, היא צורך הגנתי להתנהגות בן-אדם בסביבתו והמצאה את צרכיו האנושיים. נוסף, כי הטקס הוא צורה מצורות ההבעה הסמלית שמשענה מסתמכת על התנועה, הקשר והרמיזה ובמיוחד את הרמיזה של הטקס שעזרה את ההמצאה של המטפורה האגדית. בסיום הקמת את הטקסים ומסורת הדתיים סוג מדו קיום עם הטבע ואת תופעותיה (2002, ص16).

הפיכות האגדה למציאות

רגלסון כתב סיפור הקובץ בסגנון תנ"כי אם הוא תחביר או הוא בהוראות, הם כמו טקסט תנ"כי מפרש השורש לתחילת הדברים, גם כמו בתנ"ך הם מזכרים שכל פעולה טובה מברך אותה את השם וממנה מיוסד חוק מחוגג בו מאחורי ממנו, כל אלה מצויים גם בסיפור האגדי "עמוד השחפים" כמו שהוא מייסד ומשתרש לישות ובמיוחד בזכירת טקס מחוגג בו מאחורי כן, וכנהוג, האגדה ההיסטורית מבררת ישות מהפכת מאחורי כן למציאות חיים מוחשי נובעת ממנה משמעויות השפע וצמח לנותן הוראת הממשיכות בעולם.

בסיפור זה נמצא סגנון תנ"כי והתקרבות סיפורית ממהלך הכת במדבר ארצות הברית ומהלכת הנביא משה (עליו השלום) עם בני ישראל:

"ובבקר תכול אחד יצאו המאמינים, איש חרמשו בידו. פתאום ראו והנה ממרחקי הכחול אשר באפסי האגם התרומם כתם כהה, כעין מטלית אפרה, והכתם פשה עדי יהיה לענן. ומראהו כנחיל-דבורים במעופן או כסיעת אווזי-בר. והענן הלך הלוך והתפשט, הלוך ורבי, עד אשר כסה את פני כל הרקיע ... אז ידעו האנשים מה המוות הזה, ויכירו אותו כי הארבה הזה, אשר בא לשד את גמול כל עיצבונם הרב ולהרעיבם, אותם ואת טפם, עד בלי שריד להם. ויפלו כאיש אחד על ברכיהם, ויצעקו קול גדול לאלוהים, ויתוודו על חטאתיהם, ושפוך הרבה דמעות." (פרויקט בן יהודה- אברהם רגלסון) הסיפור הזה מחקה את הסגנון הסיפורי של התנ"ך, איך אלוהים יורד את העיניו למאמינים לטהרם מחטאיהם, ובסיום העיניו הם מקדשים השם ומשבחים אותו, האידיאליות בתיאור הדמויות של המאמינים להוסיף את הקדש על האגדה כי האחרונה אינה כמטוס בתיאור את בעלי החיים המכוערים ומפלצות, אלא, היא תשמור בקדש אלוהים ואת מצוותו, ולרוב הדמויות הן תשלום לאירועים באגדות, אלא, הקדש אינו רק באלוהים, הוא גם לעם היהודי ואת אידיאליותו, הוא מציירו בעם העובד, צייתני, סובל ומשכנע למצוות השם.

האגדה התלווה את החיים של בן-אדם הראשון, את טקסיו עם האל שלו, את נסיונותיו עם המצח והצייד, גם באגדת המורמונים מחזרת אל אירועי הקציר, העיניו משמים ונכנע המאמינים לאלוהים, רגלסון מחזר את המסורת של התנ"ך כמו המדבר, המנהגי, הענן, העוף שנשמר את מזון שלהם, הארבה שהוא עיניו מאלוהים, שהן אותן מצויות בתנ"ך:

"המה מתנים שברם, ומן האגם התעלה ענן שני, דומה לראשון בעינו, ויהי בראשיתו כנחיל דבורים או כסיעת אווזי-בר, ועד מהרה התפשט עד כסותו את רחבי השמים. ותשב העלטה כאשר הייתה. עוד האנשים מפחדים ומשתאים, והענן נקרע ונתפרד, וירד בדמות עופות-שחף אפרים אשר עטו והתנפלו על הארבה, וינקרום ויבלעום בחרטומיהם כתרנגולים רעבים בהזרק לפנייהם גרעיני-כוסמת." (פרויקט בן יהודה- אברהם רגלסון)

רגלסון מסיים את סיפורו האגדי "עמוד השחפים" למטרת הטקסט בייסוד עבודת עמוד השחפים הקיום באחד מעירי ניו-ורק ואומר:

"כאשר בדקו האנשים את שדמותיהם, מצאו כי שלישית הקמה הוכתה מנגף הארבה ויתרה עמד. ויודו לאלוהים חסדו. לזכר הדבר הזה, הקימו האנשים מצבה כצוות בריגהם יונג נשיאם, והיא גליל-

שיש גבוה, אשר בראשו כותרת-כדור ממעל צונחות שתי צפרי-שחף חטובות- שיש, פורשות כנפים אישה מול רעותה.

הלא הוא עמוד-השחפים המתנשא בסלט ליק סיטי עד היום הזה" (פרויקט בן יהודה- אברהם רגלסון)) רגלסון הוכתר את אגדתו המורמונית בעמוד השחפים ומסיים אותו בשור מפרד אותו משאר השורות להשלים את המשמעות של כותרת הסיפור עם התוכן והסיום, כי הכותרת הוא אחת מגלויות הטקסט ובעלת משמעות משפיעה בעולם הטקסט הספרותי, בכותרת מתרכז התוכן ונקודת התחילה לחוקר כשהוא רוצה לקביעת משמעויות הטקסט, ומצביע לאלה דר' מחמד מפתח בספרו "דינמיות הטקסט": שכותרת היא סף ראשון להבין את הסודות של הטקסט (1987, ص 27) ונראה שסיפור רגלסון היה ברור בהוראתו ומטרתו עם שיחו והסיפור שבספר המורמונים.

המסקנות

1. האגדה של רגלסון היא אגדת השתרשות להתאקלם את היהודים בארצות הברית.
2. רגלסון בסיפור "עמוד השחפים" מספר סיפור אגדי והוסיף תיאורים דקים, המקום והזמן מדויקים להקריב אותו יותר למציאות.
3. אגדת המורמונים מאגדות הבריאה והייתה הגרעין שמשמש אותו רגלסון להצביע אל הישות היהודית בארצות הברית.
4. מטרת הסיפור האגדי של רגלסון היא נפשית לעזור את המהגרים היהודים להתאקלם בארץ חדשה בכל מה שמכיל ממשמעויות דתיות נוגעות בנפש היהודית.
5. הסיפור מכיל משמעויות אסתטיות ליופי המציאות הזרה ליהודים דרך החזרה לעבר למען החיים של ההווה.
6. הסיפור מסיים בשור עמוד השחפים בעיר מעירי ניו-יורק לייסד הודעה שהוא רמיזה לשאר בני ישראל האבודים בארצות הברית.

תקציר

מקודם העידנים והאגדה מפרשת שורש התחילה וההתפתחות של עולם, והסיפור האגדי של אברהם רגלסון "עמוד השחפים" מקובץ "בית הניצוץ" מנסה להשתרש היהודים בארצות הברית באמירת שהאינדיאנים הם השבטים האבודים מבני ישראל, עיצב רגלסון האמירה הזאת בנרטיב בעל סגנון תנ"כי אם הוא בתחביר או הוא במשמעות, הסיפור היה חיקוי לטקסט התנ"כי בתחביר ושאף את התוכן מספר המורמונים, הטקסט הוא ניסיון להתאקלם היהודים המהגרים במקום, רגלסון משמש אירועים

היסטוריים נכתבו בספר המורמונים ליסוד ישות יהודית במקום כי האגדה הדתית ישנה השפעה עמוקה
בנפש האנושית, וההשפעה מיוחדת היא ביהודים בגלל הקדושה שזכתה בה האגדה במסורת ובדת
היהדות, סגנון רגלסון הצטיין ברומנטיקה אסתטית בהחזרת הסופר לעבר בעולם האגדות למען החיים
בהווה.

מטרת הטקסט מובהק מהכותרת "עמוד השחפים" לקביעת הזהות של המקום ואת שורשים היהודים
בארצות הברית.

המקורות הערביים

- [1] الجابري، محمد عابد. (1986). نحن والتراث. (ط6). لبنان: المركز الثقافي العربي.
- [2] داود، انس. (1992). الأسطورة في الشعر العربي الحديث. (ط3). مصر: دار المعارف.
- [3] رولان، بارث. (1995). اساطير. تر: سيد عبد الخالق. مصر: الهيئة العامة لقصور الثقافة.
- [4] السواح، فراس. (2001). الأسطورة والمعنى. (ط2). سوريا: دار علاء الدين للنشر والتوزيع.
- [5] فراي، نورثروب. (1991). تشريح النقد، محاولات اربع. تر: محمد عصفور. الأردن: منشورات الجامعة الأردنية.
- [6] كريم، صمويل نوح. (1974). اساطير العالم القديم. تر: احمد عبد الحميد يونس. مصر: الهيئة المصرية العامة للكتاب.
- [7] المعموري، ناجح. (2002). الأسطورة والتوراة. قراءة في الخطابات الميثولوجية. (ط1). الاردن: دار الفارس للنشر والتوزيع.

[8] مفتاح، محمد. (1987). دينامية النص. المغرب: المركز الثقافي المغربي.

[9] وهبة، مجدي. (1994) معجم المصطلحات الادبية. لبنان: مكتبة لبنان.

[10] الیاد، میرسیا. (1991). مظاهر الأسطورة. تر: نهاد خياطة. سوريا: دار كنعان للدراسات والنشر.

המקורות העבריים

[11] אפשטיין, אברהם. (1944). מקרוב ומרחוק. פרקי מסות ובקורת. ניו יורק: אוהל.

[12] שושן, אברהם. (1974). המלון החדש. כרך ראשון. ירושלים: הוצאת קריית ספר.

האינטרנט

[13] <http://benyehuda.org/regelson/about.html>

PM 10:48 2018\4\11 ((פרויקט בן יהודה- אברהם רגלסון

[14] <https://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/00926.php>

PM 10:55 2018\4\12 (לקסיקון הספרות העברית החדשה - אברהם רגלסון)

[15] <http://www.daat.ac.il/encyclopedia/category.asp?id1=0>

PM 10:55 2018\4\16 (אנציקלופדיה היהודית- האגדה)

[16] <http://www.daat.ac.il/encyclopedia/value.asp?id1=3212>

PM 11:45 18\2\2019 (אנציקלופדיה היהודית- בית הניצוח)